FORMAREA STATELOR NAȚIONALE MODERNE: ROMÂNIA, ITALIA, GERMANIA

NECESITATEA FORMĂRII STATELOR NAȚIONALE

În evul mediu și la începutul epocii moderne au existat în Europa mai multe imperii formate prin cuceriri. Pe teritoriul lor se aflau multe națiuni sau popoare. Astfel, sultanul stăpînea, numai în Europa, mai mult de cinci națiuni: românii, bulgarii, sîrbii, albanezii și încă un număr mare de greci. Habsburgii stăpîneau pe unguri, cehi, slovaci, o parte din polo-

nezi, români şi italieni. Germanii trăiau împărţiţi în 34 de state: unele mai mari (Prusia, Bavaria, Saxonia), altele mai mici şi fără putere economică.

După 1848, în toate ţările Europei s-a dezvoltat mult economia; industria şi comerţul au căpătat o foarte mare importanţă în viaţa oamenilor. S-a simţit o tot mai mare nevoie de a se extinde şi uşura legăturile comerciale; adică s-au construit şosele moderne, canale şi, mai ales, căi ferate. Burghezia dorea să aibă o piaţă internă cît mai largă şi cît mai sigură. Totodată s-a dezvoltat şi cultura naţională proprie fiecărui popor. S-a cristalizat conştiinţa naţională, sentimentul libertăţii naţionale. Se ajunsese ca fiecare popor să dorească a avea statul lui naţional, întins peste tot teritoriul unde se vorbea limba lui, naţională. Fiecare popor înţelegea acum că nu-şi mai poate păstra fiinţa naţională, dacă nu sînt uniţi şi liberi toţi fraţii de aceeaşi origine, cu aceeaşi limbă, cu aceleaşi obiceiuri şi cu aceeaşi nădejde de viitor.

Unificarea politică a statului, crearea statelor naţionale a fost, pentru toate popoarele care trăiau despărţite şi subjugate, unul din obiectivele mari ale revoluţiilor din 1848.

După înfrîngerea revoluţiilor, românii, maghiarii, italienii, germanii, polonezii, sîrbii, grecii au continuat lupta pentru îndeplinirea acestui vis. Căile de înfăptuire a unirii acestor popoare au fost diferite: românii pe cale diplomatică şi politică, precum şi prin acţiunea întregului popor; italienii prin război, printr-o mişcare revoluţionară şi acţiuni diplomatice; germanii, prin război.

Pentru a-şi îndeplini acest ideal de unire, popoarele au fost silite să aştepte momentele cele mai propice, cînd marile puteri se aflau în conflict între ele.

Un astfel de moment a fost *războiul Crimeei.*

Războiul Crimeei. Deşi se număra printre statele mari ale acelei vremi, Imperiul otoman era totuşi foarte slăbit. Naţiunile subjugate luptau tot mai hotărît să obţină libertatea naţională. Armata otomană se dezorganiza. Marile puteri se amestecau mereu în viaţa internă a statului. Ţarul Nicolae I al Rusiei voia să ocupe Constantinopolul şi strîmtorile Bosfor şi Dardanele. Aceeaşi dorinţă nutrea şi împăratul Franz Iosif al Austriei. În schimb, Victoria, regina Angliei, şi Napoleon al III-lea, împăratul Franţei, aveau interes ca Imperiul otoman să fie păstrat cît mai multă vreme. Aceasta pentru că, economiceşte, el depindea de Anglia şi de Franţa. Urmărindu-şi interesele lor, marile puteri nu ţineau seama de dorinţa popoarelor subjugate de turci: români, bulgari, sîrbi, greci şi de dreptul lor la libertate.

În 1853, ţarul Nicolae I, socotind că a sosit momentul prăbuşirii „omului bolnav", adică Imperiul otoman, a ordonat armatei să-l atace. Franţa şi Anglia s-au aliat şi au sărit în ajutorul sultanului. Astfel a izbucnit războiul dintre Rusia şi coaliţia anglo-franco-turcă. I s-a zis *războiul Crimeei* (1853—1856), numit aşa pentru că principalele bătălii s-au

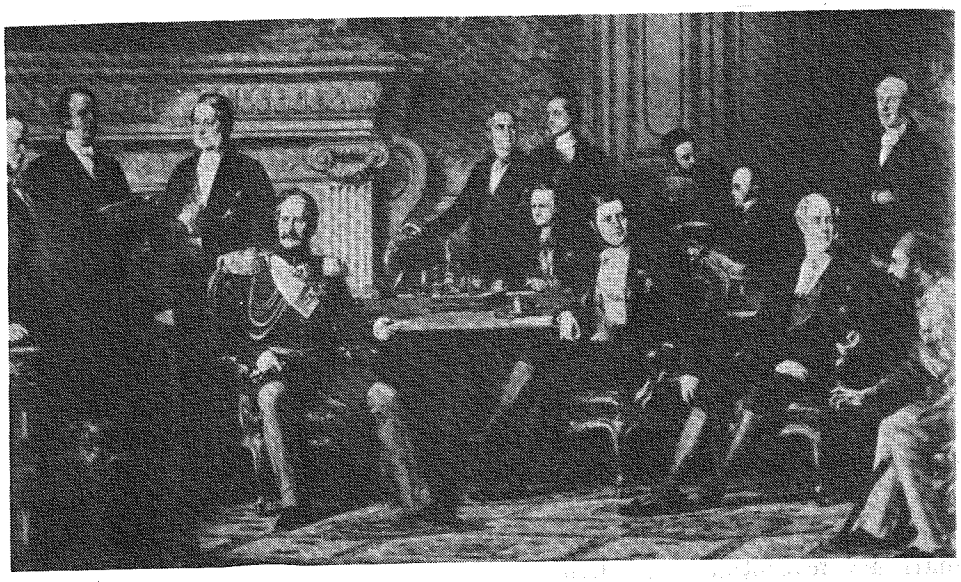

Congresul de la Paris, 1856 (în față reprezentanții marilor puteri: Anglia, Franța, Rusia, Austria, Turcia).

dat în această peninsulă din Marea Neagră. Soldații ruși au rezistat eroic în apărarea *Sevastopolului,* dar războiul a arătat slăbiciunile și înapoierea economică a Rusiei. Ea n-a putut rezista în fața armatelor franceze și engleze, înzestrate cu armament nou, modern, și cu o tehnică de luptă mai bună.

În timpul războiului Crimeei, popoarele din peninsula Balcanică, prin proteste, prin răscoale, prin petiții către guvernele marilor puteri au încercat să facă auzit glasul lor de libertate și independență națională.

Congresul de la Paris (1856). Țarul Nicolae I a murit în anul 1855. Urmașul său a renunțat la pretenția de a împărți Imperiul otoman și a cerut pace. Aceasta s-a încheiat prin *Congresul de pace de la Paris (1856),* unde au participat reprezentanții tuturor țărilor mari din Europa. S-a hotărît ca Rusia să accepte libertatea navigației pe Dunăre și Marea Neagră pentru orice vas comercial, independența și integritatea Turciei, iar sudul Basarabiei să reintre în componența Moldovei.

Războiul Crimeei a dovedit țarului că trebuie să reformeze statul rus, dacă voia să se mențină printre marile țări ale lumii.

Congresul de la Paris are mare importanță și pentru poporul român. Principatele române rămîneau sub suzeranitatea Turciei, dar intrau și sub garanția marilor puteri, ceea ce însemna un important cîștig în lupta pentru libertate și unitate națională. Totodată Congresul de la Paris a deschis problema eliberării și unificării statelor. O cereau italienii, românii, grecii, germanii, polonezii, sîrbii.

LECTURĂ

V.I. Lenin arăta că: „Rusia țaristă, cu armata ei supusă, cu diplomația ei, era jandarmul Europei și sperietoarea mișcărilor revoluționare și de eliberare națională în Europa. În timpul domniei lui Nicolae I, această influență a Rusiei își atinge apogeul".

În 1853, discutînd cu un ambasador englez despre Imperiul otoman, țarul Nicolae I spunea: „Avem în brațe un om foarte bolnav; ar fi bine să ne înțelegem din vreme ca să nu lăsăm moștenirea lui în seama întîmplării și mai ales a revoluției".

Ambasadorul i-a răspuns: „Guvernul englez nu se gîndește la moștenirea bolnavului, ci, dimpotrivă, că va trebui să se străduiască a-l face să trăiască mult, cît mai mult cu putință".

ÎNTREBĂRI

— De ce se punea problema formării unor state naționale?
— Ce țări aveau interes să păstreze integritatea Imperiului otoman și de ce?
— Arătați pe hartă: Londra, Paris, Moscova, Constantinopol, Bosfor, Dardanele, Crimeea și Sevastopol și spuneți ce știți în legătură cu ele în anii 1853—1856?
— De ce Rusia și Austria urmăreau destrămarea Imperiului otoman?

FORMAREA STATULUI NAȚIONAL ROMÂN

Înfăptuirea Unirii. Mulți români, surghiuniți în 1848, printre care și poetul Vasile Alecsandri, au stăruit din răsputeri să convingă guvernele marilor puteri: Franța, Anglia, Prusia să se preocupe de soarta poporului român.

La Congresul de la Paris, din 1856, marile puteri au discutat și problema Unirii Țărilor Române. Dar, pentru că adversarii unirii se arătau foarte îndărătnici, Congresul de la Paris a hotărît să fie întrebat poporul român dacă dorește sau nu unirea. Pentru aceasta s-au ales *Adunările ad-hoc,* formate din toate păturile sociale.

Cu mare entuziasm, reprezentanții națiunii române au votat pentru unire. Deputații țărani au cerut și rezolvarea problemei pămîntului și a drepturilor civile și politice ale țărănimii.

Pentru că s-au opus Turcia, Austria și Anglia, Convenția de la Paris a admis numai ca statul român să se numească *Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești,* dar cu doi domni, două guverne și două armate separate.

Poporul n-a respectat întru totul hotărîrile Convenției de la Paris. El a ales, la 5 ianuarie 1859, ca domn al Moldovei pe *Alexandru Ioan Cuza,* cunoscut încă din 1848 ca neînfricat partizan al unirii și al întăririi țării prin reforme economice, sociale și politice. La 24 ianuarie 1859, unioniștii și poporul din Țara Românească au impus alegerea aceluiași domn, Alexandru Ioan Cuza.

ALEXANDRU IOAN CUZA — primul domnitor al României, om drept, cinstit, iubitor de popor. El a intrat în istorie ca unul din cei mai iubiți conducători ai românilor.

MIHAIL KOGĂLNICEANU — unul dintre cei mai de seamă cărturari și oameni politici ai României moderne.

Avînd un singur conducător, cele două Țări Române erau, în fapt, unite prin voința poporului.

Reformele lui Cuza; însemnătatea Unirii. Alexandru Ioan Cuza a cîrmuit țara doar șapte ani (1859—1866). Cu marea lui dragoste de țară și popor, cu priceperea lui politică și diplomatică, Cuza l-a convins pe sultan să-l recunoască domn și deci unirea. Ajutorul său cel mai de seamă a fost cărturarul și omul politic Mihail Kogălniceanu. Sub conducerea lor s-au înfăptuit importante reforme care au consolidat unirea: s-au unificat administrația, guvernul și armata; s-au secularizat averile mănăstirești; s-a dat legea rurală prin care s-a desființat clăcășia și s-au împroprietărit mare parte din țăranii fără pămînt.

Cu banii încasați pe pămînt de la țăranii împroprietăriți, moșierii au construit fabrici și au întemeiat bănci, contribuind astfel la întărirea capitalismului în România.

Ca să dezvolte cultura poporului, Alexandru I. Cuza a dat o lege prin care învățămîntul elementar devenea obligatoriu și gratuit.

De asemenea, Cuza a sprijinit lupta de eliberare a popoarelor vecine.

Cu vremea, puterile garante au acceptat ca țara să se numească *România*. Toate acestea au fost cu putință pentru că Unirea și modernizarea României reprezentau voința întregii națiuni române.

Formarea statului național român, eveniment deosebit de important în istoria modernă a poporului român și chiar în cea a Europei, a deschis calea dezvoltării mai puternice a forțelor de producție, a trecerii pe calea capitalistă a țării noastre.

LECTURĂ

Din jalba țăranilor în Adunările ad-hoc: „...Voim să ne răscumpărăm, să nu mai fim ai nimănui, să fim numai ai țării și să avem și noi o țară".

Sfîrșitul discursului înflăcărat rostit de C.A. Rosetti, în numele comisiei muntene, venită la Iași să-i prezinte omagii lui Cuza:

„Primește, deci, ales al României, odată cu coroana Munteniei, pe care am venit să ți-o aducem, și inimile a două milioane jumătate de români, care ne-au însărcinat să ți le oferim cu dragoste și cu respect și să te-ncredințăm că atîta vreme cît vei purta steagul Unirii, al dreptății și al libertății, muntenii ca și moldovenii te vor urma ca un singur om".

Un ziarist francez scria în februarie 1859: „Trebuie să recunoaștem că această dublă alegere constituie un mare pas înainte către unirea completă a Principatelor Unite. Este mai ales un protest răsunător împotriva dezunirii; este o dovadă solemnă a perseverenței românilor în dorința lor națională... Iată în sfîrșit că ei acționează singuri, iată că nu mai întreabă Europa: ce trebuie să facem?

Ei fac prin ei înșiși, fără să consulte Europa, ceea ce socotesc că trebuie făcut".

În Programul P.C.R. Unirea din 1859 este astfel caracterizată:

„Un moment de o deosebită importanță istorică l-a constituit înfăptuirea în 1859 a statului național, prin unirea Munteniei și Moldovei sub domnia luminoasă a lui Alexandru Ioan Cuza. Aceasta a marcat intrarea țării noastre în noua etapă a evoluției ei capitaliste, a ridicat pe o treaptă superioară lupta de eliberare națională, mișcarea revoluționară a maselor muncitoare pentru drepturi și libertăți sociale."

ÎNTREBĂRI

— Care a fost rolul Adunărilor ad-hoc?
— Care este înțelesul fragmentului din jalba țăranilor în Adunările ad-hoc, citat în lectură?
— Care a fost însemnătatea istorică a Unirii?

UNIFICAREA ITALIEI

Unificarea Italiei s-a înfăptuit între anii 1859 și 1871. A început ca un război de eliberare împotriva Imperiului habsburgic, a continuat cu o revoluție populară pentru unitate și s-a desăvîrșit prin acțiuni diplomatice.

Pentru că trăia împărțit în mai multe state aflate sub jug străin, unirea era năzuința întregului popor italian. El socotea că numai într-o Italie unită, mare și liberă va dobîndi mai multe drepturi și libertăți. Mișcarea populară politică și culturală pentru unitatea Italiei s-a numit *„Risorgimento"*.

Războiul și revoluția de eliberare și unitatea Italiei. În fruntea luptei pentru unitate s-au ridicat mai mulți oameni politici de seamă.

Astfel *Giuseppe Garibaldi,* adeptul cel mai fidel al lui Mazzini, voia ca Italia să se unească într-o republică democratică. Altul, *Camillo Cavour,* ministru al regelui Victor Emanuel din Piemont, dorea ca unificarea Italiei să se facă în jurul Piemontului și a Dinastiei Savoia. In sfîrșit, alții propuneau ca unificarea să se facă în jurul Papei și al Statului papal.

GIUSEPPE GARIBALDI — eroul revoluției din 1848 și al unificării Italiei.

CAMILLO CAVOUR — luptător pentru unificarea Italiei în jurul Piemontului.

Cea mai activă în „Risorgimento" a fost burghezia și guvernul din Piemont. Aliindu-se în anul 1859 cu Napoleon al III-lea, împăratul Franței, regele Piemontului, sfătuit de Cavour, a declarat război Imperiului habsburgic ca să elibereze provinciile pe care le stăpînea în Italia. În urma victoriei de la *Solferino* (1859), armatele franco-piemonteze au eliberat partea de nord a Italiei.

La vestea victoriei armatelor franco-piemonteze, poporul din *centrul Italiei* s-a răsculat, a alungat principii străini și s-a alipit la Piemont.

Într-o atmosferă de fierbinte entuziasm, Garibaldi a întreprins în sudul Italiei expediția *„Celor o mie de cămăși roșii"* (1860). Antrenînd poporul la luptă, cu un admirabil eroism, a eliberat Sicilia și toată partea de miazăzi a Italiei. Garibaldi a devenit un neîntrecut și legendar erou popular. El ar fi putut proclama Republica italiană, dar s-a temut că se va ivi un război civil între republicani și regaliști. Pentru a evita acest conflict, s-a încrezut în făgăduiala lui Victor Emanuel, care a promis crearea unui regim democratic și eliberarea Romei de sub dominația papei, ca să facă din „cetatea eternă" capitala Italiei.

Ca să rămînă singur stăpîn în Italia eliberată și ca să zăgăzuiască mișcarea republicană, Victor Emanuel l-a îndepărtat pe Garibaldi din fruntea armatei din sud și l-a surghiunit în insula Capri.

Desăvîrșirea unificării. Pentru că se temea ca nu cumva, continuînd războiul pentru desăvîrșirea unificării, masele populare să se ridice și să proclame republica, regele a hotărît să aștepte împrejurări mai prielnice pentru el.

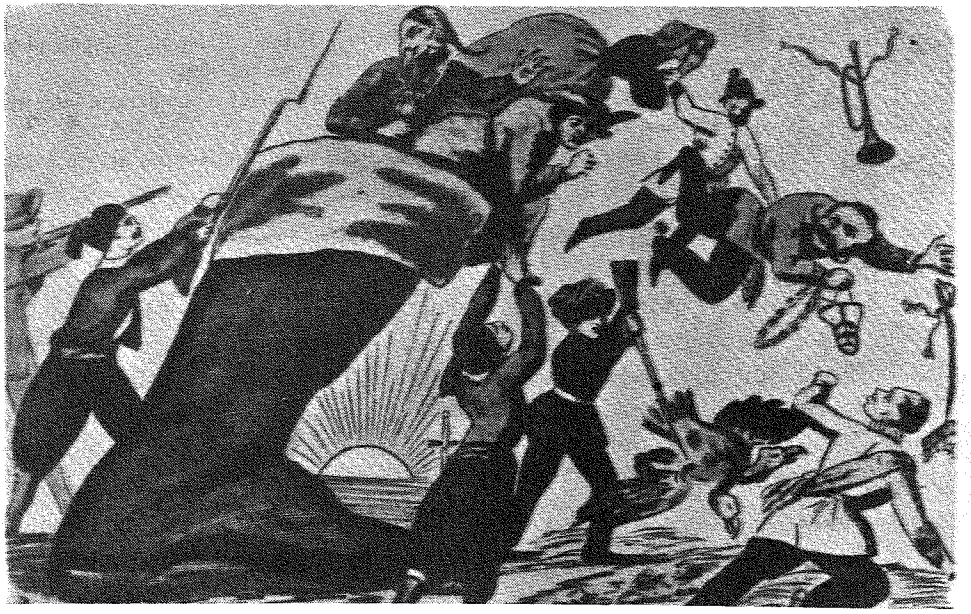

Caricatură — Italia este înfățișată ca o cizmă din care sînt izgoniți austriecii.

În anii următori, după un război cu Imperiul habsburgic (fiind aliați ai Prusiei), a fost alipită și *Veneția* (1866). Apoi în vara anului 1871, după ce Franța și-a retras trupele din Statul papal, guvernul italian a mutat capitala la *Roma*.

Papa a refuzat să recunoască statul italian. El s-a retras într-o mică parte a orașului Roma, la Vatican, și a excomunicat pe conducătorii noului stat italian.

LECTURĂ

Ziarele franceze în preajma unirii Italiei scriau:

„Monarhia piemonteză este nu numai singurul guvern național al Italiei, dar ea este de asemenea singura forță națională".

„Independența este sentimentul, strigătul general în Italia... Această nevoie de independență, speranța pe care o au și pe care o hrănesc, încă, produc starea de înverșunare întîlnită pretutindeni... împotriva Austriei, dușmanul firesc".

Intrarea lui Giuseppe Garibaldi în orașul Neapole, capitala statului din sudul Italiei, condus de un rege bourbon, povestită de el însuși: „Intrarea în marea capitală are ceva mai mult de basm decît de realitate. Însoțit de cîțiva aghiotanți, am trecut printre trupele bourbonice încă stăpîne pe oraș, care hotărît că-mi prezentau armele cu mai mult respect decît arătau atunci față de generalii lor... Eram aclamat și susținut de cei cinci sute de mii de locuitori, a căror fierbinte și irezistibilă voință, paralizînd o armată întreagă îl împingea spre dărîmarea unei tiranii, spre dobîndirea sfintelor drepturi ale lor".

— **Căutaţi pe hartă: Roma, Florenţa, Torino, Milano, Palermo, Neapole şi povestiţi tot ce aţi învăţat la istorie despre aceste oraşe.**
— **Ce rol a jucat Garibaldi în unificarea Italiei? Faceţi o comparaţie între unirea Ţărilor Române şi cea a Italiei.**
— **Citiţi în „Cuore", cartea lui Edmondo de Amicis, povestirea despre bătălia de la Solferino şi povestiţi-o.**

UNIFICAREA GERMANIEI

Ca şi celelalte popoare, şi poporul german dorea să desfiinţeze cele 34 de state germane şi să se unească într-un singur stat mare şi puternic. După 1848, iniţiativa politicii de unificare a luat-o Prusia. Mai întîi ea a unit statele germane într-o *uniune vamală*. Apoi a început lupta împotriva influenţei Imperiului habsburgic, care urmărea să facă unirea statelor germane în jurul său.

Bismarck şi pregătirea unirii. În 1861, rege al Prusiei a ajuns *Wilhelm I.* Guvernarea lui a fost ajutată de omul politic *Otto von Bismarck*, adevăratul unificator al Germaniei.

După experienţa lui Cavour, care a iniţiat unificarea statelor italiene în jurul Piemontului şi al Dinastiei Savoia, Bismarck a vrut să realizeze unificarea Germaniei în jurul Prusiei şi în folosul Dinastiei Hohenzollern. Ca să înlăture Imperiul habsburgic din Confederaţia germană şi să silească pe toţi principii germani să adere la unirea în jurul Prusiei, Bismarck a recurs la calea armelor.

Etapele unificării. Unificarea Germaniei s-a făcut în trei etape: 1864, 1866, 1870—1871. Fiecare etapă a cuprins cîte un război.

În prima etapă, Prusia, aliată cu Imperiul habsburgic, a purtat război cu Danemarca, a învins-o şi i-a smuls trei provincii germane.

Doi ani după aceea, ca să atragă burghezia şi să liniştească muncitorimea, Bismarck a făgăduit votul universal, s-a asigurat de neutralitatea Franţei, a pregătit şi a dezlănţuit războiul cu Imperiul habsburgic. Biruindu-l în bătălia de la *Sadova* (1866), l-a silit să încheie pace, să iasă din Confederaţia germană şi a alipit încă o parte din statele germane, sporind şi mai mult puterea Prusiei.

În acelaşi timp, Bismarck n-a lăsat Monarhia habsburgică să se prăbuşească. A ajutat guvernul din Viena să se înţeleagă cu nobilimea maghiară şi să formeze dualismul austro-ungar. Din 1867 Imperiul habsburgic s-a numit *Imperiul austro-ungar* sau *Austro-Ungaria*.

În afara teritoriului unificat de Prusia mai rămîneau patru state germane, la sud de rîul Main, care se bizuiau pe sprijinul Franţei lui Napoleon al III-lea care se temea de o Germanie unită, puternică. Ca să le alipească şi pe acestea, Bismarck s-a folosit de o abilă diplomaţie, silind Franţa să declare război Prusiei, în 1870. Napoleon al III-lea voia război cu Prusia, ca s-o împiedice de a desăvîrşi unificarea în jurul ei. Dar Bismark a făcut ca toate statele germane să sară în ajutorul Prusiei, „atacată" de vecinul de la apus.

Armata germană, mult mai bine pregătită, mai bine înarmată şi chiar mai numeroasă, a cîştigat victorii răsunătoare, zdrobind, surprinzător de repede, pe francezi. La *Sedan* l-a luat prizonier chiar pe împăratul Napoleon al III-lea. Apoi a asediat Parisul, forţîndu-l să capituleze, după cinci luni de eroică rezistenţă.

La 18 ianuarie 1871, la *Versailles,* toţi principii germani (şi cei ai celor patru state de la sud de rîul Main) s-au adunat şi l-au proclamat pe *Wilhelm I* împărat al Germaniei. Au ales Versailles-ul ca loc al proclamării Imperiului german anume ca să-i umilească pe francezi. Franţa a suferit cea mai dezastruoasă înfrîngere şi a încheiat cea mai umilitoare pace din istoria ei de pînă atunci: *pacea de la Frankfurt* (1871). Prin această pace, noul Imperiu german a anexat două provincii bogate — Alsacia şi Lorena, şi a primit de la Franţa şi o imensă despăgubire de război. Cancelarul Otto von Bismarck, făuritorul unirii, a fost răsplătit cu titlul de prinţ. Pentru politica lui aspră, dură, războinică i s-a spus *„Cancelarul de Fier".*

OTTO VON BISMARCK — cancelar al Germaniei. Era un junker (moşier) prusac, cu mari calităţi de conducător, foarte bun diplomat, devotat dinastiei Hohenzollern; foarte trufaş, foarte voluntar, dornic de mărire, era întru totul convins că prin forţă se poate face orice

Aşa s-a încheiat procesul de unificare a Germaniei. Statul condus de Wilhelm I şi de cancelarul Otto von Bismarck a devenit imperiu: *Imperiul german.*

Importanţa apariţiei noilor state pe harta Europei. *Unificarea statelor a fost un fapt necesar, drept şi progresist. Ea a avut mare înrîurire asupra istoriei popoarelor: român, italian, german, a Europei şi chiar a lumii întregi.*

Poporul român, primul între popoarele Europei care a început să-şi înfăptuiască unitatea politică a statului, a devenit mult mai cunoscut şi mai apreciat. Ţara fiind acum mai mare şi deci mai puternică, se putea elibera mai uşor de sub suzeranitatea Turciei. Românii din Transilvania au privit cu mare bucurie unirea Moldovei cu Ţara Românească. Ei nădăjduiau că momentul unirii tuturor fraţilor în acelaşi stat naţional nu va întîrzia mult. Prin unire au sporit, deci, şansele pentru cucerirea independenţei şi pentru desăvîrşirea unităţii politice a statului român. În Italia, după doisprezece ani de lupte, mişcarea populară, politică şi culturală „Risorgimento" a triumfat. Poporul italian şi-a creat o ţară unificată, mare şi puternică, aşa cum visa

de multe veacuri. Conducerea însă a rămas în mîinile burgheziei şi ale Dinastiei de Savoia. Mazziniştii n-au izbutit să creeze republica.

Totuşi, Italia a putut acum să-şi dezvolte economia şi cultura, devenind una din ţările importante ale Europei.

Prin economia lui tot mai dezvoltată, prin armata lui numeroasă, bine organizată şi înarmată, prin ambiţia conducătorilor lui, Imperiul german a devenit unul din statele cele mai puternice ale Europei. Conducerea era în mîinile moşierilor, a burgheziei şi a militarilor. Pe plan extern, Germania a dus o politică agresivă, războinică.

De asemenea, umilirea Franţei şi anexarea celor două provincii — Alsacia şi Lorena — au făcut ca, între 1871-1914, războiul între aceste două ţări să ameninţe, mereu ca o furtună, liniştea şi pacea lumii.

LECTURĂ

În „Amintirile" sale, Bismarck scria: „De cînd am luat puterea mi-am stabilit un singur scop: unificarea Germaniei sub hegemonia Prusiei... Tot restul este accesoriu (secundar)"...

„Unitatea Germaniei va fi realizată nu prin discursuri, nici prin deciziile majorităţii, ci prin fier şi sînge".

Ca să explice cauzele înfrîngerilor Franţei în războiul din 1870-1871, un ofiţer superior din armata franceză scria: „N-avem nici o pregătire, nici cai pentru artilerie, nici echipament pentru poduri, nici unelte pentru tranşee; mitralierele soseau direct din fabrici şi servanţii nu ştiau să le folosească; artileria era inferioară ca număr şi putere balistică; formaţiile de luptă erau vechi chiar din 1859, demodate şi rutinate. Comandamentul, deşi brav, totuşi ignorant, fără iniţiativă, iată cauzele înfrîngerii noastre".

ÎNTREBĂRI

— De ce a căutat Bismarck să realizeze unificarea prin „fier şi sînge"?
— Cum se explică victoriile armatei prusace în războiul cu Danemarca, Imperiul habsburgic şi Franţa?
— Ce teritorii franceze a ocupat Germania prin pacea de la Frankfurt?
— Arătaţi importanţa unificării pentru România, Italia, Germania.

RĂZBOIUL CIVIL DIN STATELE UNITE ALE AMERICII ŞI REFACEREA UNIUNII NORD-AMERICANE

Istoria Statelor Unite ale Americii, după războiul revoluţionar de independenţă, se caracterizează prin expansiunea spre vest, pînă la Oceanul Pacific, printr-o rapidă creştere a populaţiei şi printr-o mare dezvoltare economică.

Extinderea spre vest. La încheierea păcii cu Anglia în 1783, Statele Unite formau o *republică federativă*. Ele primeau, tot de la englezi, teritoriul pînă la fluviul Mississippi.

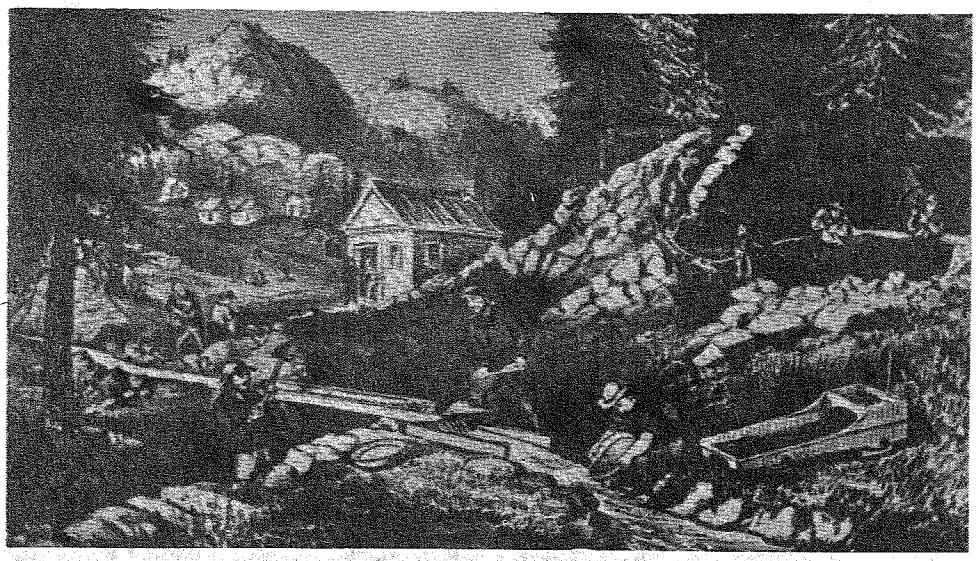

Căutători de aur în California.

După 1800, guvernul Statelor Unite a cumpărat Florida de la Spania şi Louisiana de la Franţa, extinzînd astfel hotarul pînă la Golful Mexic şi pînă în Munţii Stîncoşi.

După un război cu Mexicul (1846-1848) au cucerit Texas, Noul Mexic, California şi alte teritorii din *Far West* (Vestul îndepărtat), întinzînd astfel S.U.A. de la ţărmul Atlanticului la cel al Pacificului şi din hotarul Canadei (de la marile lacuri) la Golful Mexic şi la Rio Grande. Întregul şi uriaşul bazin al fluviului Mississippi intra în componenţa Statelor Unite. În 1867 guvernul S.U.A. a mai cumpărat şi Alaska, de la Rusia. Un număr mare de locuitori din Europa, mai ales după 1848, cînd s-au descoperit în California mari cantităţi de aur, s-au aşezat în vestul S.U.A., colonizîndu-l. Sute de mii de oameni: englezi, irlandezi, suedezi, germani, francezi, veneau anual în S.U.A. şi întemeiau ferme, oraşe, state. Astfel, populaţia S.U.A. a crescut foarte repede.

Cei care pătrundeau întîia oară şi defrişau pămînturile din Vestul îndepărtat se numeau *pionieri*. Ei au avut mult de luptat cu forţele naturii, cu sălbăticia pădurilor şi a preeriilor. Dar, pînă la urmă, au biruit. Cu o repeziciune impresionantă, ei au transformat imensele cîmpii în ogoare pentru cereale şi bumbac, în imaşuri pentru vite, au exploatat uriaşele bogăţii miniere, au amenajat navigaţia pe fluvii, au construit şosele şi căi ferate, precum şi o puternică flotă fluvială şi maritimă.

Mişcarea aboliţionistă. Această mare operă de civilizare a unui nou continent a fost umbrită de nimicirea aproape totală a populaţiei băştinaşe (amerindiene) şi de existenţa sclavilor negri.

În 1860 erau în S.U.A. peste 4 milioane de negri. În statele din sud, unde se cultiva bumbacul pe mari plantaţii, toate muncile grele le făceau

Vînzarea la licitație a unui grup de negri în orașul Richmond, înainte de războiul civil.

sclavii negri. Stăpînii îi sileau, cu biciul și cu pistolul, să muncească pînă la completa istovire, apoi îi aruncau pe drumuri. Din pricină că se folosea munca sclavilor negri, în statele din sud capitalismul se dezvolta greu. Aceste state rămîneau mai mult agrare. Pentru că aici se cultiva mai ales bumbac, locuitorii îi ziceau «regatul bumbacului».

În schimb, în statele din nord se dezvoltau repede industria și agricultura în ferme.

Locuitorii din sud — *sudiștii* — proprietari de latifundii și de sclavi negri, disprețuiau libertățile și drepturile democratice.

În schimb, muncitorii și chiar burghezia din nord — *nordiștii* — urmăreau ca Republica S.U.A. să desființeze sclavia negrilor și regimul politic să aibă un caracter democrat.

Încă din 1830, în Statele Unite a început o puternică mișcare pentru desființarea sclaviei și eliberarea negrilor, numită *aboliționism.* În fruntea mișcării aboliționiste se aflau cei mai de seamă oameni politici, filozofi, scriitori și artiști nord-americani.

Războiul civil (1861-1865). Sudiștii nu voiau să renunțe la sclavi. Iar atunci cînd președinte al S.U.A. a fost ales *Abraham Lincoln,* adept al desființării sclaviei, sudiștii s-au despărțit de nordiști și au întemeiat un alt stat, cu capitala la *Richmond.*

Cum era și firesc, Lincoln n-a recunoscut această despărțire — *secesiune.* Sudiștii au vrut s-o impună cu arma. Astfel s-a dezlănțuit un lung și

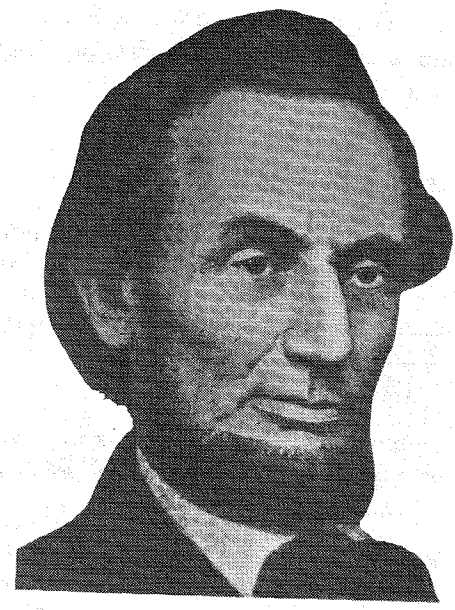

ABRAHAM LINCOLN — președintele Statelor Unite ale Americii în timpul războiului civil. Lincoln era un om înalt, subțiratec, cu fața prelungă, cu ochii mari, melancolici. Provenit din părinți foarte săraci, a muncit în fermă, a fost tăietor de lemne și plutaș pe Mississippi. A învățat singur carte. A studiat dreptul, întreținîndu-se dintr-un modest salariu. Ajungînd avocat, a apărat mai ales pe cei săraci și nedreptățiți. Avea mare talent de orator. Deși trist și gînditor, între oameni era comunicativ. A condus S.U.A. patru ani și jumătate (1861—1865), într-unul din cele mai grele și mai tragice momente din istoria poporului nord-american: războiul civil dintre nord și sud.

foarte greu *război civil — de secesiune — între nordiști și sudiști.* Acesta a fost un război al libertății și al omeniei, împotriva tiraniei și cruzimii sudiștilor dar și un război pentru păstrarea și întărirea unității Statelor Unite.

Ca să atragă întreg poporul în această luptă dreaptă, Lincoln a *desființat sclavia* și a dat *pămînt gratuit* tuturor albilor care voiau să se așeze în sud sau în vestul îndepărtat și să întemeieze ferme.

După grele lupte și mari pierderi, armata sudiștilor a capitulat (primăvara anului 1865).

La cinci zile după aceasta, președintele Lincoln a fost asasinat de un sudist fanatic. Întreaga omenire progresistă l-a regretat ca pe un mare binefăcător al omenirii.

Importanța victoriei nordiștilor; refacerea Uniunii. Asasinarea președintelui n-a schimbat nimic, victoria nordiștilor a rămas definitivă. Uniunea a fost restabilită și refăcută. Negrii au devenit liberi. În primii ani au participat chiar la conducerea statului. Cu timpul însă li s-au luat multe din drepturile lor politice și cetățenești. În unele state li s-a retras dreptul de vot. În altele nu li se îngăduia să învețe în aceleași școli, să meargă în aceleași vagoane de tren sau să mănînce în aceleași restaurante cu albii. Problema drepturilor negrilor în S.U.A. nu s-a rezolvat complet nici azi.

Totuși, războiul civil a jucat un mare rol în istoria poporului nord-american. Eliberînd peste 4 milioane de oameni, el este socotit ca o mare *evoluție burghezo-democrată.* Iar pentru că a întărit Uniunea, poate fi pus alături de unificarea Italiei, Germaniei, României. Lincoln are meritul de a fi condus, cu înțelepciune și hotărîre, pe nordiști pînă au cîștigat victoria.

După 1865, economia S.U.A. s-a dezvoltat vertiginos. În douăzeci de ani a ajuns din urmă Franța, Anglia și Germania, întrecîndu-le apoi tot mai mult.

LECTURĂ

Pionierii, descriși de un student aflat în prima jumătate a secolului al XIX-lea în S.U.A.: „Am întîlnit oameni care arătau foarte săraci dar n-am văzut niciodată un grup de bărbați, femei și copii așa harnici. Mulți doborau copacii și defrișau pămîntul, alții trăgeau șindrila la rindea. Femeile despicau butucii pentru șindrilă, iar copiii o împachetau. Bătrînii pregăteau masa..."

*

Poetul american Walt Whitman scria: „Este inadmisibil ca în Statele Unite să existe o singură palmă de pămînt unde să fie îngăduită sclavia".

*

K. Marx a schițat un emoționant portret lui Abraham Lincoln: „a fost un om care nu putea fi doborît de greutăți sau amețit de succese, care a urmărit cu perseverență realizarea mărețului țel, fără să-l compromită vreodată prin vreo pripeală oarbă..., care a temperat asprimea unor măsuri prin căldura unei inimi generoase, a luminat cu zîmbetul umorului evenimentele întunecate de pasiune și și-a desfășurat activitatea sa titanică cu o modestie și o simplitate care contrastau atît de mult cu fastul, emfaza și grandilocvența cu care îndeplinesc cele mai mărunte treburi cîrmuitorii prin mila lui Dumnezeu; într-un cuvînt, a fost unul dintre acei oameni rari, care au ajuns să fie mari fără să înceteze de a fi buni. Atît de modest a fost acest om mare și bun, încît lumea a descoperit în el pe erou abia după ce a căzut ca un martir".

ÎNTREBĂRI

— Urmăriți pe hartă granițele S.U.A. descrise în lecție. Cîte state compun azi S.U.A.?

Scriitoarea americană Hariet Beecher Stowe, în „Coliba unchiului Tom", descrie viața sclavilor negri. Ați citit cartea? Povestiți o întîmplare care v-a impresionat, pentru că această carte a jucat un mare rol în cunoașterea vieții negrilor și în trezirea dragostei pentru oameni.

COMUNA DIN PARIS

Războiul franco-prusac și prăbușirea celui de-al doilea imperiu. **În a doua jumătate a sec. al XIX-lea Franța și-a dezvoltat mult economia. O dată cu aceasta, a sporit și exploatarea muncitorilor, iar contradicțiile dintre burghezia și proletariatul francez s-au ascuțit. Numeroasele războaie purtate de Napoleon al III-lea au secătuit bugetul Franței și i-au știrbit apoi prestigiul extern. Pentru toate acestea poporul acuza guvernul imperial.**

În anul 1870 a început un nou război, *războiul franco-prusac* (1870-1871). Chiar de la început, acest război a fost dezastruos pentru